

JÄRJESTÖTOIMINTA TUKEE LÄNSI-UUDENMAAN HYVINVOINTIALUEEN HYVINVOINTISTRATEGIAA JA TOIMINNAN UUDISTAMISTA

Järjestöiltä leikkaaminen leikkaa hyvinvointialueen säästöpotentiaalia

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen hyvinvointistrategiassa todetaan, että alueella on vuosina 2024–2026 monia haasteita ratkaistavana: ikääntyneiden määrä kasvaa, koronapandemia toi hoitovelkaa, ja syrjäytyminen, yksinäisyys ja päihde- ja mielenterveyspalveluiden tarve kasvavat. Samaan aikaan hyvinvointialueen on panostettava kustannustehokkuuteen ja talouden tasapainottamiseen.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen hyvinvointistrategiassa mainitaan useaan otteeseen järjestöyhteistyön tiivistäminen ja kumppanuuksien rakentaminen järjestöjen kanssa. Hyvinvointistrategian palvelutuotannon tavoitteissa mainitaan, että hyvinvointialue vahvistaa kumppanuuksia järjestöjen ja yritysten kanssa ja varmistaa, että alueen eri toimijoiden hyvinvointia ja terveyttä lisäävä toiminta on helposti asiakkaiden ja henkilöstön löydettävissä ja hyödynnettävissä (tavoite 12, s. 21). Sivulla 61 talousarviossa kuitenkin todetaan, että järjestöjen avustuksia leikataan.

Järjestöjen hyvinvointia ja terveyttä edistävään toimintaan ja yhteistyöhön investoimalla saadaan hyödynnettyä järjestöjen tuottamat hyvinvointivaikutukset. Järjestöiltä leikkaaminen lisää hyvinvointialueen asiakasmääriä, työvoiman tarvetta ja kustannuksia leikaten näin hyvinvointialueen säästöpotentiaalia. Järjestöihin investoiminen maksaa moninkertaisesti takaisin.

Järjestöiltä leikkaaminen on myös **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (29.6.2021/612)** hengen vastaista. **7 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hyvinvointialueella:** *Hyvinvointialueen on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Sen*

on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Jotta järjestöt voivat tukea hyvinvointialueen strategisia tavoitteita, on tärkeää varmistaa, että järjestöillä on riittävät toimintaedellytykset hyvinvointia ja terveyttä lisäävän toiminnan tuottamiseen. Riittäviin toimintaedellytyksiin kuuluvat esimerkiksi sujuvat yhteiset toimintamallit, tieto alueellisesta palvelutarpeesta toiminnan suunnittelemiseksi, mahdollisuus hyödyntää tarkoituksenmukaisia tiloja ja asianmukaiset henkilöstöresurssit koordinoitun vapaaehtoistoiminnan järjestämiseksi.

Järjestöjen toimintaedellytysten varmistaminen tukee myös kaikilla hyvinvointialueilla ja Helsingissä käynnissä olevaa EU-rahoitteista kestävä kasvun RRP-hanketta (<https://www.luvn.fi/fi/tietoa-meista/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiotoiminta/valtionavustushankkeet>), jossa järjestötoiminta nähdään tärkeänä osana hyvinvointi- ja terveysongelmien ehkäisyä. RRP-hankkeen tavoitteena on **vähentää** monialaisen yhteistyön kautta **raskaampien sosiaali- ja terveystalveluiden asiakaspainetta tuomalla luonto-, liikunta- ja kulttuurijärjestöjen toiminta hyvinvointialueiden asukkaiden saataville**. Hankkeen myötä tieto järjestöjen tarjoamasta hyvinvointia tukevasta toiminnasta digitalisoituu ja tulee asukkaiden ja hyvinvointialueen asiakastyöntekijöiden hyödynnettäväksi. Tietojen digitalisointi ei kuitenkaan yksistään riitä: jotta ennaltaehkäisevää järjestötoimintaa on saatavana, täytyy järjestöillä olla riittävästi resursseja toiminnan järjestämiseen.

Toimenpidesuositukset

Tiedolla johtaminen

- Tuotetaan järjestöille tietoa palvelutarpeista järjestötoiminnan suunnittelun tueksi.
- Kuullaan järjestöjä erityisryhmien ja paikallisista tarpeista.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan suunnittelu ja koordinointi

- Huomioidaan järjestöjen Suomi.fi-Palvelutietovarantoon tai Lähellä.fi-palveluun ilmoittama tarjonta palvelupolkujen suunnittelussa ja asiakasohjauksessa.

Asukasviestintä

- Viestitään järjestöjen palvelutarjonnasta hyvinvointialueen verkkosivuilla ja muissa asiakasviestinnän kanavissa.

KOORDINOITU JÄRJESTÖ- JA VAPAAEHTOISTOIMINTA TUKEE HYVINVOINTIALUEEN PALVELUITA JA SÄÄSTÄÄ KUSTANNUKSIA

Länsi-Uudellamaalla toimii yli 700 sotejärjestöä ja -säätiötä. Lisäksi luonto-, liikunta ja kulttuurijärjestöt sekä lukuisat muut yhdistykset ja säätiöt järjestävät alueella hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa.

Järjestöjen toiminta on erittäin kustannustehokasta: esimerkiksi yksi vapaaehtoisten koordinoinnista ja kouluttamisesta vastaava palkattu henkilö tuottaa palveluita ja osallisuutta tuhansille ihmisille vuoden aikana yhdessä kouluttamansa ja johtamansa vapaaehtoisverkoston kanssa. Näin ennaltaehkäistään ihmisten siirtyminen raskaampien sosiaali- ja terveystalouden palveluiden käyttäjiksi, mikä tuo kustannussäästöjä.

On tärkeää huolehtia, että hyvinvointialueen palveluita tukeva järjestötoiminta hoidetaan ammattitaidolla ja koordinoitusti. Tämä varmistetaan toiminnan laatu, turvallisuus ja vaikuttavuus asukkaille.

Ammattitaitoinen vapaaehtoistoiminnan koordinaattori huolehtii, että esimerkiksi ihmisten koteihin tai saattokeikoille menevät henkilöt on tunnistettu ja asianmukaisesti koulutettu kohtaamaan esimerkiksi muistisairaita tai muutoin haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä. Toiminta on turvallista, laadukasta ja vaikuttavaa.

Vapaaehtoistyön yhteiskunnallista arvoa ja vaikuttavuutta on myös tutkittu yhteiskunnan kokonaisyhteiskunnan näkökulmasta. Laskelman mukaan vapaaehtoistyön arvo on vuosittain lähes 3,2 miljardia euroa, eli 1,3 prosenttia BKT:n arvosta. Vapaaehtoistyö nostaa GPI-laskelmassa yhteiskunnan kokonaisyhteiskuntaa. Vuosina 2020/21 vapaaehtoistyön vaikutus nosti hyvinvointia 6,6 prosenttia, mikä on huomattavasti suurempi kuin osuus kuin vapaaehtoistyön osuus BKT:sta (https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2023/05/Vapaaehtoistyön-arvo-Suomessa_laskelma_2023_Jukka-Hoffren.pdf).

Vapaaehtoistyön merkitys on suomalaisille seuroille merkittävä, ja ilman vapaaehtoisia seuratoiminta ei pyörisi nykyisessä mittakaavassa. Havainnollistavaa on, että suomalaista urheiluseuroista löytyy harrastajia noin 550 000 ja vapaaehtoisia seuroissa toimii lähes yhtä paljon, jopa yli 500 000. Liikunnan parissa vapaaehtoistyötä tekee yli 800 000 henkilöä ja työpanos vuositasona on noin 74 miljoonaa työtuntia. Liikunnan ja urheilun parissa tehtävän vapaaehtoistyön vuosittainen taloudellinen arvo on laskentatavan mukaan 0,9–1,5 miljardin euron välillä [[2019_jar_aikuisvest_sel71_85829.pdf\(kihu.fi\)](#)]. Uudessa hallitusohjelmassa todetaankin, että ”vapaaehtois- ja talkootyö on liikunnan harrastamisen kivijalka”.

Toimenpidesuositukset

Resurssien kohdentaminen, kun hyte-toiminnassa tukeudutaan järjestöihin ja vapaaehtoiseihin

- Varmistetaan, että järjestöillä on riittävästi resursseja ja että vapaaehtoistoimintaa koordinoivat ammattitaitoiset koordinaattorit.

Tehokkaat yhteistyökäytännöt

- Hyödynnetään sähköisiä järjestelmiä järjestyhteistyössä. Otetaan käyttöön esimerkiksi keikkavapaaehtoisten tilaustyökalu.
- Kehitetään ja otetaan käyttöön vapaaehtoistoiminnan koordinointimalli sekä hallinnolliset ohjeet ja käsikirjat, joilla varmistetaan toiminnan laatu, turvallisuus, vaikuttavuus sekä kustannustehokkuus ja skaalautuminen.

JÄRJESTÖT DIGITAALISTEN PALVELUIDEN KÄYTÖN JA OSALLISUUDEN TUKENA

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue panostaa ikäihmisten osalta jatkossa digitaalisiin ja kotiin vietäviin palveluihin. Ikäihmisillä, maahanmuuttajilla ja päihde- ja mielenterveyskuntoutujilla on vaihtelevat mahdollisuudet hyödyntää digitaalisia palveluita: osaaminen ja laitteisto on usein puutteellista, ja varttuneella iällä tai kuorimittavassa tilanteessa uuden oppiminen vie usein enemmän aikaa. Digi- ja väestötietoviraston mukaan 36 % suomalaisista tarvitsee säännöllisesti apua digilaitteiden käytössä (<https://dvv.fi/mita-on-digituki>). Digitukea annetaan paljon julkisella sektorilla mutta myös järjestöissä.

On tärkeää, että ikäihmisillä on mahdollisuus jatkossakin tuntea osallisuutta ja oppia hyödyntämään tarjolla olevia digitaalisia palveluita turvallisessa ympäristössä. Järjestöt tarjoavat kohtaamispaikkoja ja niiden koulutetut vapaaehtoiset opastavat ikäihmisiä ja muita apua tarvitsevia maksutta digitaalisten laitteiden käytössä.

Järjestöjen matalan kynnyksen kohtaamispaikkoihin voi tulla harjoittelemaan yhdessä uutta ja saada samalla hyödyllistä arkiliikuntaa ja tunnetta osallisuudesta. Kohtaamispaikoissa koettu osallisuus tukee ikäihmisten, maahanmuuttajien, mielenterveys- ja päihdekuntoutujien hyvinvointia. Osallisuudella ja kohdatuksi tulemisella on myös tutkittuja terveysvaikutuksia, jotka estävät ihmisten sairastumista ja siirtymistä raskaampien sairaanhoitopalveluiden käyttöön: yksinäisyys lisää kuolleisuutta lähes yhtä paljon kuin tupakointi ja enemmän kuin lihavuus tai huono fyysinen kunto. Se huonontaa elimistön puolustusmekanismeja, lisää sydän- ja verisuonitautien riskiä sekä neurologisten sairauksien riskiä (Duodecim 2011: <https://www.duodecimlehti.fi/duo99481>).

Toimenpidesuosituks

Resurssien kohdentaminen, kun palvelujen digitalisaatiota lisätään

- Varmistetaan, että alueen asukkailla on saatavilla tukea sote-digipalveluiden käyttöön.

TILAT YHTEISKÄYTTÖÖN ASUKKAIDEN HYÖDYKSI

Moni järjestö järjestää hyvinvointia ja terveyttä tukevaa toimintaa erittäin pienin resurssein. Järjestöt tarvitsevat tiloja, joissa työtovereita, jäseniä ja muita toimintaan osallistuvia voi kohdata kasvokkain. Tilakustannukset ovat henkilöstökustannusten jälkeen suurin kuluerä järjestöille. Järjestöillä ei ole usein kuitenkaan mahdollisuuksia maksaa markkinaehtoisia vuokria.

Hyvinvointia ja terveyttä tukevaa toimintaa järjestävillä järjestöillä tulee olla mahdollisuus tiloihin esimerkiksi yhteiskäytösopimusten turvin, jolloin myös hyvinvointialueen tilojen vajaakäyttö vähenee.

Tilat tuovat turvaa ja jatkuvuutta järjestöjen toimintaan. Ilmaiset tai edulliset tilat mahdollistavat, että järjestöt voivat keskittyä hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan järjestämiseen sen sijaan, että voimavaroja ja aikaa menee tilakustannuksiin tarvittavan rahoituksen järjestämiseen.

Toimenpidesuosituks

Vajaakäytöllä olevien tilojen avaaminen lainauskäyttöön

- Selvitetään hyvinvointialueiden hallussa olevien tilojen käyttöaste.
- Viestitään järjestöille vapaana olevat ajat reaaliaikaisesti.
- Otetaan käyttöön tilavarausten koordinoitua, laskutusta ja kulunvalvontaa tehostavat ratkaisut.

Vaikuttavaksi todetun järjestötoiminnan jatkuvuuden varmistaminen

- Jos hyvinvointialue sulkee tiloja, joissa on järjestetty asukkaille hyvinvointivaikutuksia tuottavaa toimintaa, tulee järjestöä tukea toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi.

JÄRJESTÖT TUKEVAT YHTEISÖLLISYYTTÄ, TURVALLISUUTTA JA KRIISEIHIN VARAUTUMISTA

Järjestöt tavoittavat myös niitä ihmisiä, jotka ovat viranomaispalveluiden ulkopuolella. Järjestöt tukevat yhteisöllisyyden toteutumista ja turvallisuutta sekä auttavat kriiseihin varautumisessa ja hoitamisessa.

Liitteessä 1 on kuvattuna muutama case-esimerkki viime vuosilta, miten järjestöt ovat tukeneet viranomaisia nopeaa toimintaa vaativissa tilanteissa.

LOPUKSI

On erittäin hienoa, että järjestöjen osaaminen ja panos tunnustetaan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen hyvinvointistrategiassa. Jotta järjestöt voivat tukea hyvinvointialuetta sen strategisten tavoitteiden toteutumisessa, on huolehdittava, että niillä on riittävät toimintaedellytykset tähän työhön.

Annamme mielellämme lisätietoa.

Yhteistyöterveisin

Marja Manninen
toiminnanjohtaja
HyTe ry
+358 (0)50 346 1004
marja.manninen@hyte.fi

Timo Kallioja
hallituksen puheenjohtaja
Hyte ry
+358 (0) 451 746 051

LIITTEET

Liite 1: Case esimerkkejä

LIITE 1

Case-esimerkki 1:

OPERAATIO RUOKAKASSI – KORONA-AJAN ESPOOLAISTA YHTEISVASTUULLISUUTTA

Koronapandemian aikana kehitetty Operaatio Ruokakassi tuki hauraassa asemassa olevia ikäihmisiä tilanteessa, jossa kaupassa asioiminen oli muuttunut arkisesta askareesta isoksi terveysriskiksi. Vapaaehtoiset kävivät asiakkaan puolesta kaupassa ja suorittivat ostokset ja maksun asiakkaan toiveiden mukaisesti sekä toimittivat ruokakassit suoraan asiakkaan ovelle. Merkittävä osa vanhemmista vapaaehtoisista jäi toiminnasta sivuun koronapandemian ajaksi, ja siksi tilalle tarvittiin nopeasti uusia ja nuorempia henkilöitä ruokakasseja toimittamaan. Operaatio Ruokakassi oli järjestöjen yhteisen toiminnan työnäyte, jossa yhteistyötä tekivät HyTe ry:n Vesa-toiminta ja eri seurojen ja yhdistysten kautta (mm. Suomen Latu ja Punainen Risti) tulleet vapaaehtoiset.

Ruokakassikeikkoja tehtiin vuoden 2020 maaliskuu-joulukuun aikana yhteensä 810. Vapaaehtoisten koordinointi ja ruokakassien jakelu toteutettiin yhteistyössä Espoon kaupungin Seniorineuvonta Nestorin kanssa, joka välitti asiakkaiden keikkapyyntöjä.

Case-esimerkki 2:

INFOPAKETTI ALAIKÄISTEN RIKOLLISUUDESTA NUORTEN VANHEMILLE JA NUORILLE

Poliisin tietoon tuli koko maassa vuoden 2022 tammi-lokakuussa 1327 epäiltyä ryöstöä. Määrä ylitti jo tuolloin vuosien 2017–2021 koko vuoden määrät. Myös alaikäisten tekemien ryöstöjen tai niiden yritysten määrä kasvoi merkittävästi vuodesta 2021. Nuorille ja vanhemmille suunnatun monikielisen infopaketin koostaminen sai alkunsa nuorten vanhemmissa, järjestöissä ja poliisissa heränneestä huolesta. Infopaketin laatimiseksi järjestöt kokosivat nuorten vanhemmilta alle 15-vuotiaiden tekemiin rikoksiin liittyviä kysymyksiä, joihin vastasi komisario **Hannu Väänänen** Länsi-Uudenmaan poliisilaitokselta. Poliisin vastaukset julkaistiin eri kielille käännettynä videoina. Lisäksi infopakettiin kuului artikkeleja ja tulostettavia esitteitä. Videot julkaistiin suomeksi, englanniksi ja arabiaksi.

Infopaketin tuotantoon osallistui viisi järjestöä ja Länsi-Uudenmaan poliisi. Järjestöt huolehtivat videoiden tuotannosta, käännöksistä ja jakelusta. Yhteistyön myötä nuorten vanhemmilla ja nuorilla on saatavana luotettavaa tietoa alaikäisten rikollisuudesta ja Suomen lainsäädännöstä.